

Жовтень, 2024 р.
№№ 19-20 (738-739)

Видається з березня 1993 року

МАЙБУТТЯ

Газета освітян Хмельниччини

пам'ять

"Батьківське серце" оберігає і зігріває

У Нетішині побував представник громадської спілки "Бойове братерство України" Володимир Кушніров, щоб виконати важливу місію – передати іменні срібні кулони-обереги "Батьківське серце" дітям загиблих воїнів.

Обереги – це срібне серце, обрамлене терновим вінком з краплинкою крові, на звороті якого написано ім'я і прізвище полеглого Героя. В пам'ять про рідних Володимир Кушніров спільно з міським головою Олександром Супрунюком вручили обереги дітям Олега Улянчука, Юрія Кальченка, Германа Решецького, Олександра Дячука, Дмитра Цюри, Олександра Шмагая.

Ця ініціатива є свідченням того, що героїчні вчинки наших захисників ніколи не будуть забуті, а пам'ять про них живе в серцях кожного з нас. "Батьківське серце" – це не лише символ батьківської любові, але й знак вдячності та поваги до тих, хто віддав найцінніше заради майбутнього України.

слава ЗСУ!

зацікавлена розмова

Про майбутнє післядипломної освіти

На базі Хмельницького ОІППО імені Анатолія Назаренка відбулась нарада ректорів/директорів інститутів післядипломної педагогічної освіти з усієї України. У зібранні взяли участь Андрій Сташків, заступник Міністра освіти і науки, та Роман Шиян, заступник директора Команди підтримки реформ при МОН України.

Обговорено низку актуальних питань, що стосуються системи післядипломної освіти. Зокрема, йшлося про зміни до оновленого Положення про заклади післядипломної педагогічної освіти, унормування поняття і процедури регіонального замовлення на підвищення кваліфікації педпрацівників, статусу педагогічних і науково-педагогічних працівників закладів ППО у контексті чинної реформи вищої освіти, впровадження

реформи НУШ у базовій школі та перспективи пілотування профільної середньої школи тощо.

По завершенню зустрічі відбулась пресконференція Андрія Сташківа за участі першої заступниці голови Хмельницької обласної державної адміністрації Оксани Вжешневської та директора департаменту освіти і науки Хмельницької ОДА Олександра Пунди.

В рамках візиту заступник міністра провів робочі зустрічі з головою Хмельницької обласної військової адміністрації Сергієм Тюриним та головою Хмельницької обласної ради Віолетою Лабазюк, в яких взяв участь Віктор Очеретянко, ректор Хмельницького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені Анатолія Назаренка.

безпека

Надійне укриття

У Лезневому побудували нове укриття. Воно з'явилося на території гімназії №31 імені Михайла Чекмана.

Всі роботи тривали менше року. Площа – понад 400 квадратних метрів. Укриття облаштували таким чином, щоб тут повноцінно проводити навчальний процес під час затяжних тривог. Врахували і можливість безперервного перебування тут дітей щонайменше дві доби.

За нормами, укриття розраховане на 300 людей, але вміщує більше. Ними вже користуються школярі та працівники закладу, а під час канікул чи поза уроками тут можуть перебувати і мешканці мікрорайону Лезневе.

За документами – це «протирадіаційне укриття». Воно автономне й має власне електрозабезпечення й два окремих виходи.

підтримка

Автомобіль для передової

Три навчальні заклади Хмельницького – початкова школа №1, ліцей №4 та школа №6 – об'єднали свої зусилля з благодійними організаціями, аби допомогти землякам-військовослужбовцям на передовій. Завдяки спільній ініціативі військовослужбовці отримали переобладнаний автомобіль, який служитиме командно-штабним пунктом.

Авто було придбане навчальними закладами, а переобладнання та ремонт забезпечили БФ «Авангард», ГО «Валіза добра» та підприсмець Юрій Сваток. Над їх доставкою працювала громадська організація «Захист – об'єднання волонтерів», яка також закупила генератор для безперебійної роботи штабу.

Завдяки таким автомобілям військові можуть швидко реагувати на зміни в бойовій обстановці та ефективно керувати своїми підрозділами.

“Левову частку коштів для реалізації проекту збирила початкова школа №1. Вчителі та учні цього навчального закладу постійно беруть

участь у благодійних ініціативах, допомагаючи українським захисникам. Цього разу вони зібрали неймовірну суму – понад 280 000 гривень. Загалом для реалізації проекту було залучено понад 400 тисяч гривень та велику кількість небайдужих благодійників і волонтерів”, – розповіла Катерина Луцик, голо-

ва ГО «Захист – об'єднання волонтерів».

Отримали командно-штабний автомобіль військовослужбовців 36-го окремого стрілецького батальйону «Степові Вовки».

«Висловлюємо щирю подяку вчителям за патріотичне виховання учнівської молоді та допомогу Збройним Силам

України. Кожна ваша дія — це крок до перемоги. Ми ж, військові, обіцяємо ефективно використовувати надане авто та обладнання, щоб захищати українські міста», – подякували представники підрозділу під час передачі авто.

Наталія КОШАЙ.

у наших вишах

Лекція науковця зі США

Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова відвідав доктор Брюс Л. Андерсон, президент Інституту Реформації (Сполучені Штати Америки, Вірджинія).

У ході спілкування ректор університету Олег Омельчук та доктор Брюс Л. Андерсон окреслили вектори подальшої співпраці, актуальні проблеми забезпечення свободи і справедливості, національної свідомості та ідентичності, потреби у формуванні навчальних компетентностей сучасних студентів.

У рамках візиту американським доктором було проведено лекцію на тему: «Wolan's Concept of the "Honourable Man": With reference to the Raziwills» для студентів університету. До кола наукових інтересів Брюса Андерсона належать історія, теологія, державна політика та історична політична теологія, він спеціалізується на дослідженні реформування політичної теології у Великому князівстві Литовському.

Особлива увага у ході лекції була відведена видатному державному діячеві Великому князівству Литовського, філософу, письменнику Анджею Волану, розглядалися його дослідження зв'язку між соціальним та політичним уявленням про «визначну людину» та спостереження за родиною Радзівілів. Лектор звернув увагу на працю Волана «De libertate politica sive civili» (1572) і значення свободи для становлення та розвитку будь-якого суспільства, важливість зміцнення таких цінностей, як рівність та справедливість для формування дійсно демократичного суспільства. Окремо було підкреслено роль освіти у збереженні своєї ідентичності та національних цінностей і традицій.

Присутні зазначили, що основні наукові погляди Анджея Волана, висловлені сотні років тому, не втрачають актуальності в сучасному світі. Студенти долучились до жвавої дискусії, мали гарну нагоду не лише заглибитись в історію, державну політику, але й удосконалити практичні навички спілкування англійською мовою.

З поглядом у завтра

Деражнянський Центр професійної освіти відзначив славний ювілей — своє 50-річчя з дня заснування. На урочистості з цієї знакової нагоди завітало чимало гостей, які добре знають навчальний заклад, люблять його і вболівають за нього роками. Що й казати, за ці п'ять десятиліть багато змін відбулося, але незмінним залишається для нинішнього колективу, який продовжує розвивати Центр, шануючи традиції і внесок попередників, — постійний рух уперед.

Заклад у різні часи мав різні назви, але об'єднаний спільною метою — підготовкою кваліфікованих робітників для розбудови економіки держави.

Як швидко минає час... Здається, зовсім недавно, у жовтні 1974 року гостинно відчинило свої двері сільське професійно-технічне училище №12. Очолив його мудрий керівник Микола Кіндратович Паюк. Скільки клопотів і турбот випало на його плечі, адже під училище тоді віддали приміщення гуртожитку радгоспу імені Котовського села Нижне. Потрібно було не лише організувати навчальний процес, прийняти перших учнів, а й впорядкувати територію, вирішити безліч господарських питань.

У 1977 році справу Миколи Кіндратовича продовжив Володимир Максимович Бевза — поважна людина, справжній господар та організатор.

Через сім років у зв'язку зі створенням єдиного типу навчальних закладів Деражнянське сільське професійно-технічне училище №12 перейменовано в Деражнянське ПТУ №42.

1985 року заклад очолив Степан Васильович Вовк. Вимогливий, принциповий керівник. Вдосконалення навчально-виробничого процесу, зміцнення матеріально-технічної бази, участь в конкурсах, організовані екскурсії, зустрічі, демонстрації — це те, чим жив заклад у той період.

У 1994 році директором училища призначено Віктора

Арсентійовича Лисюка. Він доклав чималих зусиль разом зі своїми заступниками Василем Греєм та Лідією Жураківською, аби зберегти навчальний заклад в економічно непрості для нашої країни часи.

У 2003-му професійно-технічне училище №42 реорганізовано у професійний аграрний ліцей. Це новий етап в житті закладу. Директором стає досвідчений педагог Ігор Антонович Теравський. Навчальний заклад проходить чергову атестацію, ліцензуються нові професії: «Оператор комп'ютерного набору», «Кухар-кондитер», починається впровадження інноваційних технологій.

У 2010 році ліцей очолив заслужений працівник культури, активний та енергійний Микола Васильович Черкаський. Він — продовжувач кращих традицій ліцею, а також людина, яка не боїться новацій і змін. За його десятирічного керівництва заклад поновив машинно-тракторний парк сучасними агрегатами і технікою. Відбувається чергова реорганізація і перейменування ліцею на Центр професійної освіти з приєднанням до його складу Голосківського відділення. Інженерно-педагогічний колектив і ліцей був представлений на освітніх заходах обласного та всеукраїнського рівня. Тричі був учасником Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти» і заслужено отримав дві золоті та одну срібну медалі за педагогічні новації.

Через одинадцять років, у 2021-му, працівники висловили довіру керувати Центром Віталію Віталійовичу Дашенку і не помилилися. Заклад осучаснюється, висуваються шляхи вдосконалення якості навчального та виробничого процесу. У колектива є чітка мета рухатись далі, зберігаючи традиції, примножуючи славу навчального закладу.

Сьогодні Деражнянський центр професійної освіти удосконалюється, модернізується, розвивається. Тут створені комфортні умови для молоді, яка готова вчитися. Усі спеціальності, яких набувають у професії, дуже затребувані на ринку праці.

Тож із нагоди «золотого ювілею» в актовій залі відбулися святкові урочистості.

Традиційно перше слово надано директору — Віталію Дашенку. Він подякував колегам за плідну командну роботу, творчий пошук та педагогічну майстерність.

Привітати колектив завітали також і представники громади. Зокрема, заступник міського голови Андрій Івахов наголосив: «Ви робите похвальну та дуже важливу справу — даєте старт у життя молодому поколінню. З власного прикладу знаю, що навчання в училищі — хороша можливість освоїти спеціальність, реалізуватися. У свій час я теж вийшов із стін закладу, тут розпочався мій професійний шлях...».

Також зі словами вітань до присутніх звернулася депутат Хмельницької обласної ради Олена Леме-

щук: «Важливо те, що ви не боїтеся змін, йдете у ногу з часом, працюєте над поповненням матеріально-технічної бази, над умовами навчання та проживання учнів, втілюєте в життя проекти і маєте вагомі здобутки...».

А голова Хмельницької обласної організації профспілки працівників освіти і науки України Анатолій Яремюк побажав дружньому колективу Центру здійснення планів та задумів, терпіння, мудрості й натхнення.

Багато теплих слів на адресу навчального закладу прозвучало від депутата міської ради Людмили Давидович, представників Деражнянського волонтерського осередку БО БФ «Робимо разом» Мирослави Дидової, Людмили Гоменюк, випускника Романа Кашука, роботодавця Вадима Дашенка. Від ветеранів праці: директора Центру 2010-2021 років — Миколи Черкаського, заступника директора Василя Грея.

Учнівському та педагогічному колективу всі щиро бажали зберегти славу і примножити традиції закладу, завзяття й сумлінності, готовності відстоювати національні інтереси і творити гідне майбутнє своєї Батьківщини.

У ході свята представники колективу та ветерани освіти були нагороджені грамотами, дипломами, подяками.

**Ольга КІС,
Юлія ЗДИБЕЛЬ.**

благодійність

Щиро – від японців

Завдяки підтримці іноземних благодійників діти дев'яти шкіл та навчально-реабілітаційних центрів Хмельниччини отримали шкільні набори. У складний для нашої держави час така допомога є дуже важливою. Підтримки потребують насамперед діти. Для забезпечення їх потреб обласна рада ініціює співпрацю з багатьма міжнародними благодійними організаціями, фондами, що дає змогу залучити необхідну гуманітарну допомогу.

Нещодавно хмельничани отримали вантаж від партнерів з Японії, який, з урахуванням потреб, було розподілено між закладами освіти. Благодійну допомогу надано в рамках дії меморандуму, підписаного головою обласної ради Віолетою Лабазюк та Дмитром Стегнінком – очільником Всеукраїнської благодійної організації “Українська Федерація Продовольчих Банків”.

Шкільні набори передані вихованцям Антонінської, Голенищівської, Кам'янець-Подільської, Новоушицької, Ямпільської спеціальних шкіл, Ізяславського, Солобковецького навчально-реабілітаційних центрів та Плужненського ліцею обласної ради. Учні комунального закладу – Кам'янець-Подільського навчально-реабілітаційного центру отримали канцелярію, приладдя для образотворчого мистецтва, зошити, іграшки, спортивний інвентар.

профорієнтація

До таємниць атома

На Хмельницькій АЕС вдруге стартував профорієнтаційно-освітній проект «Атомна школа». Його мета – популяризація атомної енергетики, налагодження партнерських відносин підприємства із навчальними закладами Нетішина та прилеглої зони спостереження ХАЕС, підтримка позитивного іміджу станції для формування якісного потенційного кадрового резерву персоналу Хмельницької АЕС серед здобувачів освіти.

Більше 30-ти старшокласників ліцеїв та гімназій у про-

цесі навчання матимуть змогу не тільки отримати знання у сфері атомної енергетики, а й дізнатися про роботу підприємства. Також на учасників проекту чекатимуть екскурсії на промисловий майданчик та в основні підрозділи ХАЕС, лекції та практичні завдання від керівників, провідних фахівців, інструкторів, ділові ігри, спілкування із представниками профільних вишів, молодими спеціалістами, стажування на посадах персоналу станції.

виставка

Як ковток свіжого повітря...

У бібліотеці Хмельницького національного університету відбулося урочисте відкриття першої офлайн виставки з початку повномасштабного вторгнення — звітної експозиції 7-го Міжнародного конкурсу пам'яті Фелікса Кідера, організованої Кафедрою дизайну Херсонського національного технічного університету.

“Подія стала справжнім ковтком свіжого повітря для культурного життя. Гості поринули в атмосферу книжкової графіки, знайомлячись з екслібрисами студентів, які представили різноманітні стилі: від класичних і традиційних рішень до сміливих експериментів. Таке розмаїття робіт показало, як мистецтво об'єднує та надихає навіть у непрості часи Ця виставка — справжнє свято для всіх, хто цінує книжкову графіку та культурну спадщину. Навіть у найскладніші часи мистецтво продовжує жити й надихати”, — зазначили в адміністрації ХНТУ.

це корисно

Навички стануть в нагоді

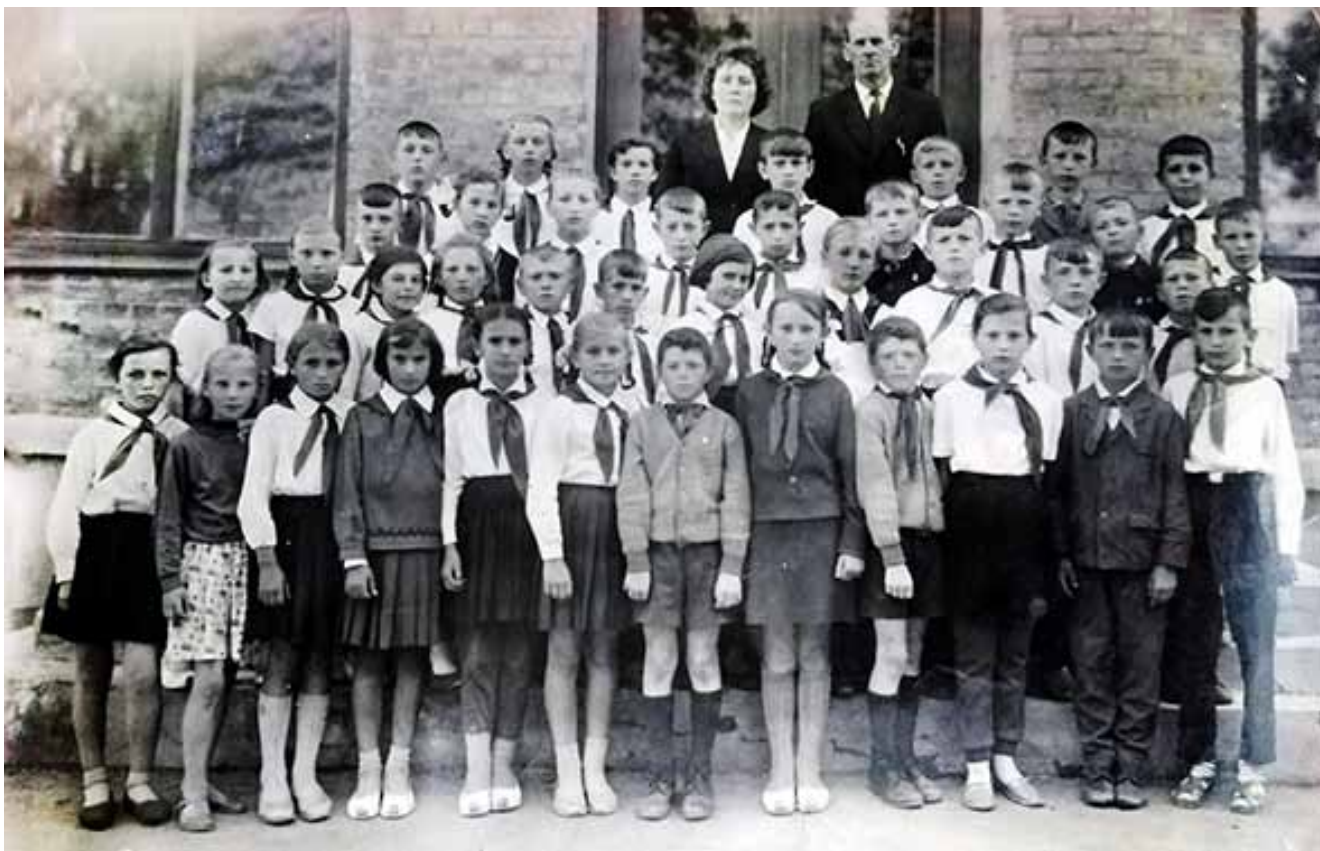
У Великоозулинецькій ЗОШ I-III ступенів Заслуженської тергромади розпочав роботу клас безпеки. На відкриття завітала перший заступник голови облдержадміністрації Оксана Вжешневська.

Посадовниця висловила впевненість, що дітям буде набагато цікавіше навчатися у новенькому класі безпеки, де є інтерактивні та мультимедійні пристрої, цікаві й креативні експонати, а також інформативні стенди.

“Щиро дякую усім причетним до втілення такої важливої у наш час ініціативи. Зараз наше головне завдання – підтримувати освіту, адже сьогоднішні маленькі громадяни завтра стануть нашим майбутнім, які берегти та розбудовуватимуть незалежну Україну,” – промовила Оксана Вжешневська, звертаючись до присутніх.

Клас безпеки розділений на простори, в яких школярі опанують основи пожежної і мінної безпеки, дорожнього руху, доромедичної допомоги, безпеки на воді тощо.

Світлі спогади про перший «А»

Мабуть, кожній людині приємно повертатися в спогадах у дитинство, де так часто все відбувається уперше. У мене дуже приємні спогади викликає мій перший «А» клас та перша вчителька Ольга Степанівна Молодан.

Сьогодні, з висоти свого віку і життєвого досвіду не можу збагнути: де брала час, силу й енергію ця жінка?

У класі нас було 45 учнів. І всім вона заклала міцний фундамент знань, бажання вчитися, чогось досягти у житті. Якось на черговій зустрічі однокласників ми підраховали, що майже 80 відсотків учнів нашого класу здобули вищу та середню спеціальну освіту!

З нами Ольга Степанівна проводила уроки читання, письма, математики, каліграфії, малювання, співів, фізкультури, вчила нас пришивати ґудзики, робити аплікації, повернути до життя стару книгу... З нею ми влаштовували концерти та вистави на батьківські збори, брали участь у змаганнях і конкурсах, вивчали нові пісні, ходили на екскурсії.

Клас завжди був на гарному рахунку в школі не лише тому, що було багато відмінників і таких, хто навчався без трійок, а ще й тому, що ми були класом червоних слідопитів. Після уроків, разом із Ольгою Степанівною,

писали листи родичам, чії сини, батьки, чоловіки загинули, визволяючи наше місто від німецьких загарбників, читали їх відповіді. А якось на адресу нашого класу надійшла посылка з цукерками та печивом. Не пам'ятаю, хто з родичів загинув її надіслав, але скільки було радості! А вчителька наголосила при цьому, що це подяка за нашу роботу, небайдужість і турботу про інших людей. Вже навчаючись в четвертому класі, ми зустрічали гостей – членів сімей загинув, яких запросили на відкриття Площі Слави.

У нашої вчительки не було навіть перерви між уроками. Вона – то готувала на дошці завдання з контрольної чи самостійної роботи, то стежила, аби чергові провітрили клас, а всі учні вийшли подихати свіжим повітрям, а на великій перерві роздавала молоко, яким щодня забезпечували учнів молодших класів і контролювала, аби всі його випили.

Багато цікавого та повчального дала нам Ольга Степанівна. Серед учнів нашого класу – троє вчителів, два офіцери юстиції, викладач скульптури і графіки, лікар, інженер... Є й такі, що мають державні нагороди, відзнаки обласних та районних рад і адміністрацій.

В Ольги Степанівни було безліч клопотів – щодня перевірити 90 зоши-

тів, підготуватися до завтрашніх уроків, позакласних заходів. Здавалося, вона знала все на світі, адже жодне наше запитання не залишалося без відповіді.

Вже зараз ми розуміємо, що своїми порадами, настановами вона готувала нас до успішного навчання у старших класах, закладала невидимі цеглинки знань, наполегливості, допитливості. Вона робила це якось по-особливому: ненав'язливо, проявляючи педагогічний такт і виявляючи до кожного з нас особливий підхід.

Багато літ минуло з того часу. Ми стали дорослими та в багатьох із нас уже онуки ходять до школи. А наша вчителька, проживши за 90 років, завжди цікавилася нашими справами, пам'ятала не тільки наші імена, а й наших дітей, раділа нашим успіхам і сумувала з невдач.

Сьогодні, на жаль, ми не знаємо чи жива вона, адже переїхала до дітей у Харків і від початку війни ми втратили зв'язок із нею. Але пам'ятаємо нашу Ольгу Степанівну, часто згадуємо її уроки, настанови, поради та намагаємося бути такими і так виховувати наших дітей та онуків, як навчала нас вона, наша перша вчителька.

Галина КОСЮК.

освітяни Поділля

Судилося спільний шлях торувати разом

Волею долі ми з Володимиром Івановичем Войтенком уперше в житті зустрілися в моєму Вільхівці на шкільній лінійці під час Першого дзвоника, коли наші перший та дев'ятий класи стояли один навпроти одного. Мій майбутній шеф серед своїх ровесників-дев'ятикласників виразно виділявся статурою, рівноваженістю, спокійним поглядом очей. Так ми надалі й пересікалися на шкільних зібраннях двічі на рік у 1964-1965 та 1965-1966 навчальних роках, не спілкуючись, не знаючи один одного і навіть не здогадуючись, що у перспективі нас очікує спільне майбутнє з цікавими та плідними взаємини.

Влітку 1979 року мені пощастило здійснити мою дитячо-юнацьку мрію: склавши іспити з середнім балом атестату менше 4-х, якого випадково отримав замість довідки, волею долі став студентом історичного факультету Чернівецького держуніверситету, де й навчався хоч і заочно, але з великою насолодою та задоволенням. Наприкінці жовтня 1979 року дядьки колгоспної садової бригади, в якій я тоді сумлінно трудився разом з ними за мізерні гроші, порадилися і оголосили мені свій вердикт: мовляв, оскільки

я уже вчуся на педагога, то маю припинити свою колгоспну кар'єру і йти влаштовуватися працювати в освіту.

Похід наступного дня в Новоушицький райвно завершився нашою зустріччю в центрі селища з молодим новопризначеним директором Ставчанської 8-річки Володимиром Івановичем Войтенком, який поспішав на автобусну, і котрому інспектор Ганна Іванівна Атаманчук переказувала моїми устами її пропозицію – взяти мене на роботу в свою школу. Побачивши його, я одразу впізнав у ньому того самого старшокласника... Про що одразу й зізнався йому, і ми експромтом пригадали ті наші неповторні шкільні дні.

Володимир Іванович, дізнавшись, де я навчаюсь, почав розпитувати про викладачів, зокрема, чи знаю я професора Івана Антоновича Гриценка. Але ж я лише другий місяць як став студентом і викладачів знав ще мало. Так я й дізнався, що у нас обох одна альма-матер, яку він закінчив з червоним дипломом. Після нашої короткої співбесіди він сказав, що бере мене на роботу в школу вчителем фізвиховання, і мені вже треба повертатися в райвно, написати там заяву та оформляти необхідні документи.

Для оформлення прийому на роботу вистачило довідки про навчання з університету, паспорта і демонстрації інспекторам райвно залікової книжки, в якій вже були відмічені кілька заліків і дві гарні оцінки, котрі й стали мені в нагоді. Перші записи в моїй трудовій книжці були зроблені в школі власноруч Володимиром Івановичем отим дрібним і ошадливим почерком, який зовсім не був схожий на його ідеальний правописний почерк у шкільні роки, що був найкращим у його класі.

До цього часу пам'ятаю ту доброзичливість, з якою сприйняли мене В.І.Войтенко і зав. райвно Іван Семенович Кордонський, який напередодні війни теж був вільховецьким учнем, а ще як було гамірно й весело в інспекторському кабінеті від жартів з того, що вчительські ряди поповняться молодим жвавим парубком в тільнящі, котрий вже відслужив в армії і вчиться в Чернівцях... Заспокоїв усіх, посміхаючись, заврайвно, який поспішив на той гамір зі свого кабінету.

А поки мій директор школи добирався рейсовим автобусом у Ставчани, інспектор Семен Іванович Поліховський посадив мене поряд з собою за стіл і терпляче навчав писати план-конспект уроку та розтлумачував як потрібно готуватися до уроків і як їх треба проводити. Не все те навчання я одразу до кінця второпав, але вибір уже був зроблений, а колгоспні мости назад вже були спалені.

25 жовтня 1979 року Володимир Іванович довірив мені ставчанських школярів, спортивний інвентар та ще й майданчик на схилі пагорбу поряд зі школою. Вчитель-самородок з мене був такий собі, але юність і наївна селянська простота, хороша спортивна підготов-

ка, негмовне бажання ще з 3-го класу стати істориком та педагогом і вплив на парубоцькі мізки колективу досвідчених учителів робили свою справу. Промайнув тиждень мого вчителювання під патронатом директора та настав для мене отой несподіваний чорний-пречорний день, коли він раптом виявив бажання подивитися мої конспекти уроків. Спроба в директорському кабінеті щиро розкаятися за відсутність належної документації й обіцянка написати всі конспекти уроків та протоколи ситуацію не змогла змінити.

Окрім нас у школі вже нікого не було, ніхто не чув і ніхто не бачив заслуженої екзекуції потужним директорським голосом молодого вчителя-початківця... А я вже й встиг мовчки пожалкувати, що на світ колись народився та в освіту подався, бо отримував на горіхи по повній. Сприймав настанови мовчки, уважно, покійно й беззаперечно, аж доки в кабінет не примчалася молода симпатична чорнява жінка, яку я примітив ще з першого дня свого приходу в Ставчани на польовій дорозі в село, а потім бачив у місцевому магазині. Вона швидко змінила ситуацію на краще для мене. Того ж дня я дізнався, що вони подружжя, а вся гамірна «роз'яснювальна робота», яку вона вчула аж у магазині, для мене припинилась миттєво. Серце наповнювалося втіхою і вдячністю їй за порятунок! Після отримання завдання «На завтра бути з конспектами!», помчався до вчительки Наталії Романиці в Стару Гуту, яку я підмінював на період її декретної відпустки, щоб вона мені показала своє планування та інші папери, які мають бути у вчителя фізвиховання.

Судилося спільний шлях торувати разом

Коли ж повертався у Вільховець, уже темніло, поле і яри вкривав густий туман, в якому я й заблукав. Вибравшись з яру до якогось саду, натрапив на шосейну дорогу і пішов нею у пошуку якогось людського житла, щоб з'ясувати, куди ж це я забрів. Зрештою, запримітив обійстя з добротною хатою, в якій світились вікна. Коли ж підійшов ближче, щоб покликати господарів, оторопів від побаченого – у хаті була сім'я мого директора. В очах розвиднілося від блуду, я миттєво зрозумів, куди потрапив, і з відчуттям сорому й гіркої для мене реальності почимчикував довгі кілометри битим шляхом через усі Ставчани до автобусної зупинки, а звідтіля – на свій Вільховець.

Вже пізнього вечора мені терпляче надавала допомогу моя (і не лише моя) улюблена вчителька фізкультури Раїса Феодосіївна Фоміна. Ночі вистачило на першу педагогічну творчість, щоб уранці прийти до школи й доповісти, що завдання виконано. Директор був заспокоєний моєю виконавською дисципліною і більше жодного разу за всі сорок років нашої співпраці ми вже так темпераментно не «дискутували», бо у нас були інші теми для розмов, інші взаємини й обставини.

Згодом, коли Володимир Іванович переходив зі школи на посаду завідуючого райвно, то уже сам повернув мене у своє рідне село у 1982 році, залишив мені всі свої ретельно розроблені плани-конспекти уроків історії та навчально-методичні посібники, що для мене було повчально і корисно. Завдяки тому спадку через кілька років у мене з'явилася ідея зробити власний посібник на допомогу педпрацівникам і керівникам закладів освіти, і який у 1991 році вперше й одобрив у Міносвіти,

а хмельницькі даїшники надрукували безкоштовно для нашої галузі 5 тис. примірників. Згодом пожежники вивели її на широку дорогу – виставили цю брошуру в їх галузевому павільйоні ВДНГ у Києві.

Працювати в школі у Ставчанах з таким директором та колективом учителів і дітей хотілося й подобалося, а ще я намагався змінювати умови навчання на краще, і Володимир Іванович мене в цьому підтримував, адже тут ми обидва були одностайними й ентузіастами. Так у 1980 році, скориставшись весняним теплом та допомогою місцевого колгоспу, ми всією школою і власними руками перебудували й переобладнали сталевими конструкціями спортивний майданчик, орієнтуючись на середні школи. Згодом подбали про те, щоб діти мали умови догляду за взуттям і не наносили на нього бруд у класи. У школі стало чистіше, а черговим у класах та прибиральниці – менше роботи.

Коли зазвучала тема цивільної оборони, він десь роздобув купу тематичних плакатів, і ми удвох до пізнього вечора кілька днів підряд власноруч старанно майстрували стенди й на різні теми вдосталь спілкувалися. Щоправда, він майстрував добротню, бо не любив абияк працювати, а я лише допомагав та заодно вчився в нього цієї справи, як значно молодший та ще й початківець у столярній справі.

У перші місяці моєї педагогічної праці вчителі, які мені годилися в батьки, з якогось дива почали пророкувати, що стану директором школи. Ще й Войтенко розповів, що теж бачить в мені директора. Тоді мало хто з учителів прагнув такої посади.

Влітку 1985 року я отримав у Чернівецькому держуніверситеті диплом викладача історії і повернувся

в рідне село, а якимсь підвечір сусід мені переказав, що завтра маю з'явитися в райком партії. Вранці я помчався до райвно з цією новиною, де Володимир Іванович мені пригадав, посміхаючись, що ще раніше попереджав про директорство і повідомив, що мене направляють в село Шибутинці директором 8-річної школи. Ти не жонатий і тобі простіше». В райкомі перший секретар, короткий поспілкувавшись зі мною, жартома підняв руку і виголосив девіз «Камсамолец, вперьод!». Повеселилися тим, що кадрову справу завершили, та й порадили їхати в село бодай глянути на школу.

Поїхавши, побачив дореволюційний земський будинок з дірами та тріщинами в даху й тазик у приміщенні школи, зацементовані й роздубані дольки в класних кімнатах і на коридорі, післявоєнні парти й вікна з тріснутими шибками, у спортивній кімнаті було видно небо крізь діру в стелі, однак не злякався, не відмовлявся, а погодився, бо ж сказано – треба. Згодом дізнався від колег, що голова колгоспу, демонструючи в такий спосіб своє хазяйське Еґо, навмисно збиткувався над директором школи Оленою Іванівною Ніколаєвою – молодістю, гарною, розумною, але неприступною жінкою.

Володимир Іванович пояснив, що я маю ще поїхати на курси до столиці на три місяці, але перед тим школу треба прийняти. А то, мовляв, поїдеш, погуляєш, а коли повернешся – відмовишся від директорства. Я, звісно, прийняв школу, ближче познайомився з Оленою Іванівною та її родиною, учительським колективом і передусім почав готувати приміщення до навчального року. В останній день завершив власноруч латати діри в даху з учителем праці, нашвидкуруч

поремонтував свої пошкоджені сандалії, в яких робив господарську роботу, залишив школу під опікою Олени Іванівни та й на попутках помчався до Хмельницького аеропорту.

Літаком добрався до столиці у Центральний інститут удосконалення кваліфікації вчителів. Саме там звела мене доля вперше з Євгеном Степановичем Березняком, який мав потрясаючу ауру, і вплив якої я завжди відчував, коли сидів поряд з ним і тихо спілкувався, пояснюючи йому свою писанину або позицію (двічі писав курсові роботи під його керівництвом). Жодну подібну йому людину з такою неймовірною природною особливістю я більше не зустрічав.

За першої ж нагоди поїхав звідтіля додому, а по дорозі в центрі Нової Ушиці зустрів Віталія Івановича Олійника – мого улюбленого вчителя фізики, який мені в третій чверті 10-го класу пояснив, що випускників із довідками зі школи про прослухані в ній 10 класів нікуди не приймають вчитися, а тому я повинен мати атестат. Тоді я й постарався і замість довідки отримав атестат, де вже було навіть дві «п'ятірки» – з астрономії та суспільствознавства. Перед виїздом до Києва ми з ним обоє були директорами, а в день зустрічі я з невимовно дитячою радістю дізнався від нього, що він уже не директор, а зав. райвно, замість Войтенка, а той – уже заступник завідуючого Хмельницьким облвно В.М.Шайноги.

То був момент мого несподіваного й неймовірного щастя, адже знаєцька обійняли такі поважні посади шановані мною люди, які були визначальними в моєму житті, і разом з якими я бувально пару місяців тому любився краєвидами Дністра над Лоївцями під час об'їзду шкіл, мав дружні взаємини.

освітяни Поділля

Судилося спільний шлях торувати разом

А ще в той день нашої зустрічі з моїм Учителем, що вже став моїм керівником, відчув під ногами твердішу землю та міцніший надійний тил в особах В.І.Войтенка і В.І.Олійника, адже завдячуючи їм в усіх кабінетах райвно постійно мав «зелене світло». І осмілів я настільки, що за нагоди влаштував з місцевими жителями дискусію на зустрічі з першим секретарем райкому щодо матеріальної бідності Шебутинецької школи та відсутності в колгоспі транспорту для підвезення учнів. Той, своєю чергою, «подискутував» із зав. райвно, після чого Віталій Іванович помахав мені пальцем і пояснив, що цього начальства не варто зачіпати, а робити свою справу. Щоправда новісінький автобус для колгоспу, який на той час вже очолив новий голова Павло Сергійович Сивун, таки вдалося взимку отримати через агропром, завдячуючи його керівнику Василю Івановичу Смішку, та на превелику радість правління і працівників колгоспу.

Взаємини колгоспу зі школою стали конструктивними й корисними для неї.

Навесні поїхав до облвно просити для школи матеріалів та обладнання. У відділі капремонту й технагляду Інна Петрівна Ружанська та Аня Атаманчук, які підпорядковувалися безпосередньо В. І. Войтенку, уздрівши такого наївного парубка з дальнього села, яким я тоді був, вирішили потішитися з нього. Вони показали мені всі свої фонди і запропонували назвати те, що захочу. Хотілось багато і все одразу. Тому я все, що хотів, те і називав, а вони мені, потішаючись, все це повиписували – нові парти, рулони лінолеуму, фарби, цілий контейнер скла і ще всякої всячини. Шефа переглянув наряди, і мені діставалося лише кілька банок фарби в авоську. Та парубок між дівчатами дарма часу не гаяв, а випи-

тував весь механізм роботи облвно з базою облпостачбути і попутно штампував та бив печатки на «смішних» нарядах у приймальні. Того ж і наступного дня колгоспним газоном все було забрано з бази та завезено у школу.

Кілька місяців опісля до облвно не показувався, а коли туди поїхав 1 серпня, щоб вициганити ще 200 листів шиферу, то накупив великий оберемок квітів і пішов, ховаючи у нього обличчя, у відділ капремонту облвно. Коли ж дівчата побачили, що за персонаж ховався за квітами для них, то зчинили великий дзвінкоголосий гармидер, висловилися мені щиро й компліментарно за все те, що їм довелося пережити після вибраних мною чужих фондів. Величали і Остапом Бендером, і ще по всляккому, аж допоки не натішилися моєю персоною, а тоді заявили, що я їм дуже дорого коштує разом із моєю школою, і оголосили свій вердикт: їм дешевше буде, якщо мене самого до них забрати, аніж мою школу забезпечувати.

Поки тривали наші теревені, до кабінету повернулася поважна світловолоса жінка, яка кудись виходила. Тоді ж і дізнався, що вона методист ОІУКВ і звати її Тетяна Степанівна Макаєа. Вона сказала, щоб я йшов з нею, бо Галина Іванівна Степанець хоче поглянути на того хлопця, що такий грабіж втнув «капітальщикам». Йшов безбоязно, хоч добре розумів, що можу отримати «на горіхи» за скоєне. Однак Галина Іванівна розпитувала про те, що і як я використав, як працюється в школі, моє бачення життя та ін. Розмова тривала добру годину, а потім вона жартома буквально повторила слова дівчат, що для облвно буде дешевше мене у Хмельницький забрати, ніж мою школу забезпечувати, тим паче хлопцеві, ніж мою школу забезпечувати, тим паче хлопцеві, ніж мою школу забезпечувати, тим паче хлопцеві. Я

був у стані невагомості, бо замість покарання мене захотіли взяти на посаду інспектора шкіл. В той день у супроводі Галини Іванівни я потрапив ще й до Віталія Мусійовича Шайноги, завідувача облвно, який через 15 хвилин розмови зі мною набрав по «вертушці» першого секретаря райкому партії і повідомив йому, що забирає мене, а той і не заперечував, бо авторитет старого фронтвика та члена бюро обкому партії був надзвичайно високий.

Войтенко того дня ще був у відпустці, і ми не зустрічалися, а я в зав. облвно випросив п'ять днів відстрочки, щоб настелити в кабінетах для молодших класів акаційову й дубову підлогу. Отримав від обох дозволи та помчався в село доробляти задумане. А вже 3 серпня, коли в обідню пору покупався у Дністрі й повернувся до школи, мені переказали терміново подзвонити у Хмельницький. Зателефонувавши до Войтенка, отримав від нього наганяй, чому не в облвно, і щоб уже завтра був на роботі. Підлогу успішно закінчували, і я, нашвидкуруч зібравши свої пожитки в «дипломат», помчався з села. Вранці вже був на місці, втішаючись, що працювати буду безпосередньо під керівництвом Володимира Івановича. Рано тішився...

Як наймолодшого, мене щодня вчили ретельно працювати з паперами, бути посидючим та уважним до дорученого керівництвом завдання. В приклад ставили старшого колегу Микола Васильовича Соловоя – майбутнього науковця, заступника начальника облвно і проректора ХОІППО. Все, що писав, вчитували й креслили В.І.Войтенко і Г.І.Степанець, заодно суворо навчаючи писати правильно і своєчасно документи облвно – довідки, доповідні, інформаційні листи й накази. Наука в ліс не йшла...

Серед питань, котрі Володимир Іванович мені довірив вести, було найскладніше і найболючіше питання – дитячого травматизму. За нещасні випадки, що траплялися з дітьми, викликали на засідання профільної комісії облвиконкому представника облвно, де різні служби нападали на нього та звинувачували в каліцтві й смертності дітей з різних причин саме освіту. Войтенко з цих комісій повертався блідий, кликав мене до себе в кабінет і відводив душу, червоніючи сам, а мене заганяючи в блідість. Довелося шукати вихід із ситуації. Познакомився і одразу ж потоваришував з секретарем комісії Павлом Петровичем Вітязем. Він за характером був добряк, а у своїй справі – неабиякий фахівець. Завдячуючи йому, було налагоджено ділові взаємини з тими представниками структур, які відповідали за безпеку дітей та відстежували її стан.

Крім цього, розпочав готувати Комплексний план профілактики дитячого травматизму в закладах освіти на п'ятирічку, де кожен пункт виконувався у співпраці й відповідальності сторін під контролем обласної комісії. П.П.Вітязь мене підтримував, і ті, хто нас раніше гостро критикував, мали з нами співпрацювати та спільно нести відповідальність. Вишенькою на цьому торті стало написання нами тематичної брошури разом із даїшниками, пожежниками, травматологами, охоронцями праці, навіть з участю представників профспілок, автолюбителів, газовиків, Червоного Хреста й ОСВОДУ. Там були розробки різноманітних документів для закладів освіти – наказів, планів, програм, розробки для проведення навчальних занять, підготовлених за участі усіх тих служб, з якими освіта робила цю справу.

Судилося спільний шлях торувати разом

Наші сподвижники всю роботу з видання цієї брошури ще й профінансували, і між нами налагодилися дружні й корисні взаємини. Більше мій шеф В.І.Войтенко не повертався із засідань цієї важкої комісії блідий, бо нам вдалося з ним змінити неприязні взаємини на взаєморозуміння, співпрацю й дружбу між людьми та структурами, і від цього виграла не лише ми, а найголовніше – покращилася безпека дітей.

Мали ми з Володимиром Івановичем ряд клопотів з обліком продовження навчання та працевлаштування випускників шкіл області. Всю осінь ці цифри змінювалися, адже відбувалися зміни щодо випускників, їх закладів навчання та галузей працевлаштування. Контролював цей процес обком партії. А що це таке – довелося відчувати на собі, коли мене якось викликали для з'ясування причин різниці показників. Погляди тих, хто нас проводжав, були співчуваючі, бо мій попередник повернувся звідти блідий, а потім його в своєму кабінеті «розрум'янив» Віталій Мусійович.

Побачивши в кабінеті двох молодих жінок майже мого віку, я не сприйняв в якості загрози з їх боку ті запитання, якими вони мене заганяли в глухий кут. Більше уваги зосередив не на паперах, а на обличчі співрозмовниці, яка мені одразу впала в око. Коли вона мені втовкмачила, що саме в неї найправильніше і вони вже свою інформацію подали вчора до ЦК у Київ, я її лише делікатно запитав на яку дату їхні показники. Виявилось, що на позавчорашній день. А в мене на сьогодні, і всі дані з підписами, штампами, печатями, підготовлені для Міносвіти. Тому її різниця, бо їхні дані застарілі. Співрозмовниця почала глибше дихати, а я їй запропонував

пояснення у віршованій формі, чому в нас такі розбіжності.

А потім, якимось без зайвих словесностей, запропонував обмінятися тими цифрами й скорегувати мої цифри на Міністерство, щоб в столиці все було однакове і без проблем. Адже вже завтра ці показники знову будуть іншими! Так і зробили без дискусій, а розходилися вже з дружніми посмішками. Коли повернувся до нашого кабінету, який жартома називали «греческий зал», то спокійно всівся за стіл і робив щось своє, аж доки самі нетерплячі колеги не розпочали допит про мій перший похід в обком. Розповів все як було, і отримав від них «на горіхи», адже так не можна себе поводити в обкомі партії. Сказав, що не міг інакше, бо та, яка мала мені робити екзекуцію, мені сподобалася, і я з нею вільно розмовляв та жартував, як із симпатичною молододу жінкою. За деякий час мене покликкала до себе наша голова профкому, посадила поряд і поміхаючись розповіла, що та симпатична леді її молодша рідна сестра. З цими гарними й добродушними сестрами взаємини надалі були близькими багато років поспіль, а в обком уже ходив залюбки.

А от в цифрах працевлаштування ми з В.І.Войтенком довгий час ламали голову, та не лише удвох, бо в них весь час з'являлися розбіжності. Хто тільки не намагався дати раду тим цифровим веретам! Навіть депутатська комісія з Верховної ради УРСР, яка тоді перевіряла освіту області, не здолала той цифровий ребус, і ми удвох з її головою – директором школи, вивіряли ті цифри для Києва. Побачивши мої недолугі потуги, Г.І.Степанець спрямувала мене по допомогу до

методиста ОІУКВ Лариси Дмитрівни Гнатко. А вона виявилася вродженим математиком, про що Галина Іванівна добре знала. Один її погляд на той довжелезний папір з цифрами по вертикалі й горизонталі зразу все з'ясував, і нам в очі розвиднилось від блуду. Вона доброзичливо посміхнулася, ткнула пальцем в позицію цифр таблиці й показала казус.

Виявилось, що один інспектор району, який носив на носі окуляри з товстими лінзами, а у відповідь на листи облвно прислав свої невмирущі дописи, в яких писав «На вашу директиву надсилаю інформацію про її виконання», виводячи свою непримітну арифметику, що в цифровці-шифровці виглядала приблизно так: Всього 124 випускники, в т.ч. 47+37+52+17+21, що не зразу кидалася в очі її читачам і рахувачам, які намагалися вчасно все переписати й подати «верету» шефу на стіл. Як відводив душу шеф у милій бесіді з цим арифметиком і «вихвалював» його, – слів для її переказу мало.

Про В.І.Войтенка можу пригадувати й відгукуватися лише так, як твердить древній римський постулат: або добре, або нічого іншого, окрім правди! Тому згадую мого шефа лише добрим словом, та доповненим гумором, тільки словами щирої правди про його особистість.

Він був людиною врівноваженою і спокійною, любив жартувати, але міг швидко спалахнути й полум'яно палати, якщо його в такий стан ввести необачними словами, а особливо вчинками, а потім так само вийти з цього стану і раціонально себе вести з людьми. Давши комусь за щось наганяй, він не зациклювався на цьому, бо швидко відходив у своєму гніві чи образі, і якщо

людина не повторювала скоєного, то надалі вів себе з нею толерантно й доброзичливо. Його довірливість мене дивувала, і я ніколи, навіть в думках, не мав бажання цим скористатися задля якоїсь вигоди або ж сказати йому неправду. Він довірявся мені безоглядно, коли ми щось задумували або робили. Бувало, що давав особисто якісь важливі папери зі своїм підписом і печаткою, які я мав подописувати й здати в якусь важливу установу вже на місці. В мене досі зберігається радянська довіреність з його підписом і гербовою печаткою для отримання цінностей, якою я так і не скористався у Києві на складах Міносвіти через певні обставини, і яка випадково загубилася в мене серед паперів. Віднайшовши її, досі зберігаю серед особистих документів як добру згадку про наше минуле. Він знав про це, адже за нагоди я йому про цей раритет розповідав.

Через те, що ми відверто говорили один одному, що думали чи чого хочемо, іноді не вишукуючи делікатних слів, часто сперечалися, щоправда, це довго не тривало, бо порозумілися і дійти згоди з ним було не важко. Бувало, що я мав отримати від нього прочухана, але користувався його тимчасовою слабкістю, вичікував момент, щоб зненацька перевести розмову на іншу важливу тему, або ще, якщо була така можливість, пожартувати з ним про щось, а це трішки збивало його з пантелику і давало мені можливість зробити задумане. Завершувалося це спілкування тим, що він, добродушно махнувши рукою під кінець розмови, казав мені, що я знову викрутився, і щоб ішов від нього подалі (ці слова не в оригіналі).

освітяни Поділля

Судилося спільний шлях торувати разом

У 1992 році моя освітянська кар'єра різко змінилася. Через багато років Г.І.Степанець розповіла мені, що вони з В. І. Войтенком вирішили припинити моє «маринування» в облуправлінні освіти і відправити «на свої хліба» – очолити профільний позашкільний заклад і зробити з нього щось путне. Так я став юннатом на три десятиліття і присвятив свою працю розвитку цього напрямку роботи з дітьми й педагогами нашого краю теж під патронатом Володимира Івановича. А згодом і Галина Іванівна погодилася прийти із заслуженого відпочинку працювати в Хмельницький обласний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді (ХОЕНЦУМ), де сім років присвячувала себе юннатівській роботі. І жодного разу ми втрюх не шкодували за прийняте тоді рішення і зроблену разом роботу в ХОЕНЦУМ, який став одним із кращих позашкільних закладів України.

Сталося так, що два десятиліття тому (2002 р.) довелося В.І.Войтенку оголосити мені догану, яку від нього вимагали «добрі люди», котрим не сподобалися мої не дуже делікатні роздуми вголос про наболіле. І нагода для цього знайшлася швидко – у квітні несподівано й безповоротно вийшов з ладу старий чавунний котел газової котельні. В кабінетах ХОЕНЦУМ похолоднішало кімнатним рослинкам, пташечкам, тваринкам і нам усім – педагогам та юннатам. А шеф – тут як тут з перевіркою. Та ще й новопризначена юна педагогиня, яка його не знала в обличчя, сприйняла В. І. Войтенка за чужинця і дуже делікатно та чемно в нього запитала: «А хто Ви такий і кого тут шукаєте, і що Вам тут треба? Добре, що хоч дядьком не назвала, але й цього вистачило».

До кінця дня я вже стояв «на килимі», де отримав чітке доручення – написати пояснення про роботу за-

кладу і причини виявлених недоліків у моїй діяльності та підготувати проект наказу про моє покарання. Назавтра пояснювальна записка в обсязі 12 друкованих сторінок і проект наказу в обсязі 2-х сторінок про догану директору ХОЕНЦУМ лежали перед шефом на столі, а я скромно і покійно стояв поряд зі столом. Оскільки у цей наказ я ще зумисно та завбачливо вписав на догани його заступника і головного спеціаліста за те, що вони мене недостатньо контролювали, то вони обидва й не поспішали цей наказ редагувати, візувати і підписувати у шефа.

Промайнув непомітно цілий місяць і раптом настав день істини, який «збадьорив» всю систему освіти Хмельниччини, – зі столиці несподівано прийшла тривожна звістка про комісію МОНУ для перевірки облуправління з питань виховної роботи в закладах освіти області. Оце так!

А якщо такий наказ із доганами, не дай Бог, попадеться перед очі прискіпливим перевіряючим?! Адже реєстраційний номер для нього уже був завбачливо залишений у канцелярії. Кажуть, що все геніальне – просто.

На наступну ексекуюцію з наказами вже прийшов до шефа з двома примірниками і варіантами тексту, в одному з яких він, з часом подобіраючи, великодушно перекреслив слово «догана» для заступника і сказав, щоб я написав йому «вказати», а мені й Петру – по догані. Я не перечив, з усім і на все погоджувався та кивав догідливо головою. Бачив, що він заклопотаний не так моєю доганою, як зовсім іншим і значно актуальнішим для нього й нас усіх – треба ж зустрічати комплексну комісію зі столиці, самовіддано працювати з командою перевіряючих і невідомо з якими клопотами й результатами проходитиме перевірка ними освіти краю.

Вловивши зручний момент, стиха і так скромно-скромно запитав-порадився: Володимире Івановичу, навіть якщо Вам здалася моя догана? Краще дайте мені замість догани премію і вона нам нині дуже пригодиться!

Тут же й пояснив шефу, спантеличеному таким нахабством, як вона буде раціонально використана. Мабуть пояснював переконливо, бо він махнув рукою на мене і показав на двері: йди до Береки, який тебе більше любить, та й пиши той наказ разом.

І я тут же поклав перед ним на підпис уже готовий наказ на премію, чим знову трохи спантеличив його, але ненадовго. Він посміхнувся й знову показав на двері: то йди до нього і підписуй! Так я й зробив. Віктор Євгенович перепитав у шефа щодо зміни наказу і підпису, повернувся з посмішкою і підписав наказ на преміювання замість винесення догани.

Потім ця пригода мала ще чудовіше продовження, адже комісія, з добре відомих лише їй мотивів, виявила бажання, щоб разом з представниками ХОІППО нею опікувався ще й директор ХОЕНЦУМ. Неочікуване для мене високе довір'я я виправдовував щоденно й залюбки, адже сам у 1986-1992 рр. працював інспектором шкіл і пройшов добрячий професійний вишкіл держслужбовця в обласно, а з колегами в МОН України й численними працівниками Інституту співпрацював охоче та без непорозумінь.

Під кінець роботи комісії залучили мене й до підготовки підсумкових матеріалів, до чого я підійшов творчо – показав моє пояснення для догани, чим потішив київських та інститутських колежанок, бо там було чимало змістовних відомостей про позашкільну

юннатівську роботу та її кращі позиції в області. Мені вже нічого не треба було робити, бо моя писанина була вподобана й використана комісією для опису кращих сторін та злетів позашкільної освіти на Хмельниччині.

За результатами перевірок областей тоді кілька начальників облуправлінь добряче потерпіли, а нашому Володимире Івановичу присвоїли почесне звання «Заслужений працівник освіти України». Я цьому був дуже радий, а за нагоди в компанії друзів пригадував йому про цю кумедну історію, щоб повеселитися. Ще б пак, замість догани – премія!

Так було й пізнього зимового вечора на ХОЕНЦУМ, коли ми завели з ним мову про нагородження педагогів нагрудними знаками, а потім згадали й про нас самих, та як Октавіан Михайлович Коханко вколов собі пальця, доки чіпляв і мені такого значка на піджак. Коли я Володимире Івановичу сказав, що теж маю два «Відмінника», бо від третього знаку відмовився ще у 1997 році, він почав сміятися, що він мене тут «обскакав», – А я маю аж три! І пояснив, що в недалекому минулому для того, щоб не давати йому звання Заслуженого, давали третій раз Відмінника. Згодом я й сам побачив, що собою являє цей процес нагородження, коли у 2017 році нагородна комісія ОДА одногослосно проголосувала за присвоєння мені цього почесного звання, але чомуся мої нагородні документи на київський стіл тоді так і не потрапили. Я про це дотепер зовсім не шкодую...

Жалкую лише про те, що після Володимира Івановича Войтенка в управлінській структурі освіти більше не було керівників його рівня.

Василь КЛИМЧУК,
ветеран педагогічної праці, директор
Хмельницького ОЕНЦУМ в 1992-2022 рр.

на злобу дня

Недитячі проблеми школярів

У третій навчальний рік після повномасштабного вторгнення українські діти зіштовхнулись із серйозними проблемами, які війна загострила або спричинила. Це – бідність, дезінформація, ворожість до своїх, зменшення уваги до них, тривожність, нестача вчителів та відчуття темряви.

Ці виклики, багато з яких залишаються табуйованими, потребують широкого і термінового обговорення. Хоча частина з цих явищ існувала й раніше, війна лише підсилила їхній вплив.

Наразі ані держава, ані суспільство не мають чіткого плану для розв'язання цих проблем у воєнних умовах.

Бідність

Матеріальні труднощі негативно впливають на дітей, більше ніж можна уявити. Як діти харчуються, одягаються, які мають гаджети – усе це залежить від дорослих.

За дослідженнями Save Ukraine, вартість мінімального комплексу для першокласника за останні 10 років зросла в 2,6 раза, але середні доходи батьків не встигають за цими змінами. Близько 40% дітей живуть у сім'ях, де середньодушовий дохід нижчий за прожитковий мінімум.

Через це понад 300 тисяч українських школярів не мають ноутбуків для дистанційного навчання, а нестача якісного харчування призводить до збільшення випадків ожиріння серед дітей.

Особливо вразливими є внутрішньо переміщені особи – 82% опитаних родин ВПО не можуть забезпечити онлайн-навчання своїм дітям. На жаль, дослідження не виокремлюють дітей військовослужбовців, проте очевидно, що жінки, які самостійно виховують дітей, часто стикаються з труднощами в пошуку балансу між необхідністю заробляти і вихованням дітей.

Одним із мінімальних кроків для підтримки дітей у таких сім'ях є допомога у задоволенні їхніх базових потреб. Саме тому Save Ukraine започаткувала проєкт Back to School, мета якого – забезпечити дітей шкільним приладдям, а також повербанкми та ліхтариками на час блекаутів.

Такого набору вистачить на цілий навчальний рік без потреби купувати щось додатково. Піклуючись про ментальне здоров'я, ми додали до проєкту

фарби, фломастери, олівці та альбоми, які можуть використовуватися як інструменти арттерапія.

Дезінформація

Діти, які стали жертвами російської пропаганди, скоюють злочини, не усвідомлюючи наслідків. Молоді українці, потрапивши під ворожий вплив, здійснили понад 50 підпалів військових автомобілів.

Дезінформація проникає в підручники та соціальні мережі, а низький рівень критичного мислення робить дітей особливо вразливими до фейків. Фахівці вважають це одним з найскладніших викликів сьогодення.

Ворожість до своїх

Діти переселенців і ті, що пережили евакуацію, стикаються з булінгом і непорозумінням серед однокласників.

З початку повномасштабного вторгнення Save Ukraine евакуювала понад 100 тисяч людей і повернула майже 500 дітей з територій під контролем РФ.

Деякі з них зазнають тиску, стигматизації як "ждуни". У випадках булінгу через історію евакуації деякі родини навіть змушені змінювати школи для дітей, а іноді й місце проживання.

Існують також випадки, коли статус батьків – на фронті чи в тилу, – також стає причинами конфліктів. У таких ситуаціях діти часто стають ретрансляторами розмов, почутих від дорослих. Ці проблеми потребують уваги, і не можна виключати, що їх спеціально провокують російські агенти.

Дефіцит уваги до дітей

Через руйнування шкіл та загрозу повітряних ударів, значна частина школярів змушена навчатися онлайн. Кожен четвертий учень в Україні навчається віддалено. Наслідки цього – падіння рівня знань з точних наук, відсутність комунікативних навичок та гірша дисципліна.

Серед інших наслідків – падіння фізичної активності. Частка дітей, хто не займається спортом, зросла з 15 до 46%!

Тривоги

Приблизно 40% дітей мають ознаки посттравматичного стресового розладу. Понад 75% українських дітей пережили психологічні травми через війну. Стрес негативно впливає на їхнє навчання та загальний розвиток.

Кожна п'ята дитина має порушення сну, а в кожній десятій спостерігається погіршення пам'яті, у 41% учнів – дратівливість та апатія, а 39% стали байдужими до навчання. Через стрес та поганий психологічний стан засвоєння навчальної програми погіршується.

Темрява

Відключення електрики підвищує рівень страху в дітей. Один з наслідків аварійних відключень – збільшення частки дітей, які бояться темряви. Блекаути також ускладнюють виконання домашніх завдань. Близько 30% 15-річних учнів витрачають на домашні завдання до 30 хвилин, хоча для якісного навчання потрібно більше – 2,5-3 години.

Нестача вчителів

Середня зарплата вчителів нижча за середній дохід в Україні, що призводить до дефіциту кадрів у школах. Лише 20% випускників педагогічних спеціальностей йдуть працювати у школи, внаслідок чого рівень освіти продовжує падати.

Дефіцит вчителів у 2022 році зріс до 30% порівняно з 20% у 2018 році.

Наявні проблеми вже зараз активно впливають на якість життя, рівень знань та здоров'я дітей. Без активного втручання суспільства і держави ситуація може стати ще більше песимістичною. Для її покращення потрібна консолідація суспільства навколо спільних цілей – зберегти Україну та її майбутнє. Чи готові ми зробити це для наших дітей?

Микола КУЛЕБА,
засновник та керівник Save Ukraine.

повчально

Лекційний практикум

Для вихованців Кам'янець-Подільського ліцею «Славутинка» провели практичні лекції з надання першої медичної допомоги. Цінними знаннями зі славутичними поділився викладач хірургії Кам'янець-Подільського фахового медичного коледжу Сергій Юрков. Ліцеїсти вчилися робити непрямий масаж серця й штучну вентиляцію легень.

Дуже важливо, що заняття тривають в теоретичній і практичній площині. Після ознайомлення з лекційним матеріалом школярі одразу мають змогу спробувати себе як рятівники під час надання домедичної допомоги умовному потерпілому.

Тренінги передбачають набуття учнями базових навичок щодо порятунку та стабілізації життя постраждалих до приїзду медиків, якими має бути озброєний кожний громадянин країни.

співпраця

Дружба без кордонів

У 2022 році було підписано Меморандум про співпрацю між державною школою №8 міста Хашурі (Грузія) та Дунаєвецькими ліцеями №1 і №4 Дунаєвецької міської територіальної громади.

Міжнародний дослідницький проєкт об'єднав учнів старших класів з України, Грузії та США (американську сторону представляли учасники програми FLEX Abroad, які навчаються у Тбілісі). Це молоді люди, сповнені ентузіазму, які мали можливість не лише дізнатися нове, але й навчитися працювати в команді, розвинути лідерські навички, покращити володіння англійською мовою та отримати цінний досвід міжкультурної комунікації.

Активна комунікація молоді з представниками інших країн важлива для розвитку розуміння, толерантності та миру. Цей міжнародний проєкт, який об'єднав старшокласників трьох держав, є чудовим прикладом того, як спілкування між людьми різних культур може призвести до позитивних змін.

Підтримка таких ініціатив допомагає відкривати нові горизонти для дітей та знайомити їх з різноманіттям культур і традицій світу.

Під час спілкування вихованці навчальних закладів популяризують місцеву культуру, вивчають та збагачують пізнання про національні цінності країн. Така комунікація сприяє розвитку культурного і міжнародного розуміння, створюючи позитивне середовище для співпраці та взаєморозуміння.

Особливістю цього проєкту стало формування чотирьох

змішаних команд, до складу яких увійшли представники всіх трьох країн. Така структура сприяла глибшій взаємодії між учасниками, допомогла налагодити міжнародну співпрацю та обмін досвідом, а також створила чудову платформу для розвитку командних навичок і лідерства. Основною метою цього проєкту було надати учасникам можливість випробувати себе в різних ролях, зокрема в управлінні проєктами, обговоренні ідей та вирішенні проблем у групі.

Кожна команда мала свою унікальну тему для роботи:

- **Пізнайте світ у віртуальній реальності** — ця тема дозволила учасникам не лише вивчати світ нових технологій, а й створювати власні віртуальні подорожі та демонструвати їх своїм колегам.

- **Всесвітній фотоконкурс** — учасники мали можливість передати своє бачення світу через об'єктив фотокамери, створюючи світліни, що відображали повсякденне життя в різних куточках світу.

- **Міжнародний день костюмів** — цей проєкт сприяв міжкультурному обміну через костюми, демонструючи національні вбрання та традиції різних народів.

- **Еко-воїни** про врятуємо нашу планету — тема, що об'єднала учасників у пошуку шляхів збереження екології, відновлення природи та створення більш стійких спільнот.

На останній відеоконференції учасники поділилися розповідями про традиції, національні символи та видатних митців, згадали історію становлення країн, наголосили на екологічних проблемах та шляхах їх розв'язання.

успіх

Вибороли кубок

У Львові завершився Кубок України з футболу серед команд U-12. У фінальному матчі хмельницька команда СК «Сокіл» – ДЮСШ №3 зустрілася з «Дербі-Олімпія» (Луцьк). Боротьба була напруженою та рівною. Все вирішилося в серії пенальті, де подоляни

проявили витримку та майстерність і здобули перемогу, а відтак – і кубок турніру.

Вітаємо команду і тренера – викладача Артема Гласа, бажаємо продовжувати рухатися вперед до нових спортивних здобутків.

Видання Хмельницького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені А.Назаренка

Адреса редакції: 29013, м.Хмельницький, вул. Проскурівського підпілля, 139.
Електронна пошта: majbuttya@gmail.com
Адреса сайту: <http://visnyk.hoippo.km.ua/maibuttya>
Свідчення про реєстрацію: серія Хц, №175.

Редакція залишає за собою право редагувати і скорочувати текст.